

המקבל שדה מחבירו

פרק תשיעי בבא מציעא קד.

עין משפט
נר מצוה

(א) ג"כ ז', ט' לעיל עג: [לקמן קטו], א' [מספסתא דכמוצות פ"ד], ד' נדרים לה: מור כד. נגעיט פ"ד [מ"ב], ט' [סומתא דמילתא שקי כותב לה וכו' ליתא במשנה לך שפיר גרסינן דתניא הלא חוס' בכמוצות פ"ד ע"ש], א' [ע"י חוס' יצומת ק"י. ד"ה בית הלל ומוס' כמוצות נג. ד"ה שאין], א' [מספסתא דכמוצות פ"ד], ח' [מספסתא דכמוצות פ"ד], ט' [לקמן קיד: וס' הגי' משכנו ומת שומטו כי וכו' גי' הגר"י ע"כ שמת א' וע"ש ב"ש"י], א' סי' הוא כד אח"כ גאון ויש גורסין כדכ' אח"כ רש"י, א' [ע"י מהר"ם ורש"י וכו' א"ל].

משכמה לה זין בחירות וזין בקבלנות. כגון יש לומר לקצור יקצור לעקור יעקור דכל מה שיש לו לטעון בקבלנות יש לו לטעון בחכירות. וגבי יבש המעיין אם אמר חכור לי שדה [צ"ת] שלחין זו כי היכי דבחכירות כי יבש המעיין מנכה לו הכי נמי בקבלנות אם קבלה בשליש ולמחצה הכל לפי מה שנספד: **מכאן ואילך** יו'. כל אחת אפרטה במקומה: **שמה בעלמא**. כך היא נקראת אבל לא בשביל המעיין העליתי בחכירותך: **לפך** חזי כור לפי חשבון סאתים בחצר המשכן. חמשים על חמשים הוא בית סאה: **אע"פ שאין זו גפנים** גרסינן. וגבי פרדס **אע"פ שאין זו רמונים** גרסינן: **אמר לו מחכיר לחוכר**. שדה בית השלחין אני מחכיר לך יכול לומר שמה בעלמא אמרי: **מתני'** הוצירה. שלא חרשה ולא זרעה: **שמן אוסא**. כגון בקבלנות שקבל למחצה ולשליש ולרביע אבל בחכירות לא שייכה הא דמאי שמין איכא חכירותו יתן לו: **אם אוכיר**. אעשה זורה: **ולא אעזיד**. ולא אעשה זה פעולה הראויה לה: **גמ'** דורש לשון הדייט. שהרגילו הדייטות לכתוב שלא כמקנת חכמים היה דורש הלשון לפסוק דין אחריו: **אדם מביא קרבן עשיר על אשתו** שהוא חייב בקרבן לידתה וזרעמה ואם הוא עשיר אין יכול לומר היא אין לה כלום ומיטטר בקרבן עני: **כל הקרננות שהיא חייבת**. שלא צמד ונדבה כגון קרבן זיבתה ואשם וחטאת שעליה: **ה"ג** לה (ב) בת"כ א"ר יהודה לפיכך אם פטרה אינו חייב בהן שכן היא נוספת לו אחראין (ט) דאיסא לי עלך מן קדמתה דנא. והכי פירושה לפיכך אם גירשה ונתן לה כתובתה ועדיין קרבנותיה עליה אינו חייב בהן שכן כותבת לו בתוך השוכר שכותבת לו על קבלת כתובתה המקבלתי כתובתי ואחראין דאית לי עלך מן קדמת דנא וכל אחריות שהיא לי עליך מלפני היום הזה. ולשון הספדים אינו יודע לפרשו כראוי: **כמוצא** אמן. שכותבין להן ביום אירוסין: **לנשפסנסי לחופה**. וקדושיהן ע"מ כן ולא חלו קדושין בה עד שתיכנס לחופה והכי חטופה קודם לכן: **לא ימשכנו**. ע"י שליח בית דין במשכון שהוא יתר על חובו: **שך הוא נוסף לו** משלמא דאית לך עלי כל קבל דימי. אם משיב לו את העבט לזמן מרובה שמין את המשכון וכותב לו זה בשטר יהיו לך כל משלומין עלי ליפרע ממני דמי משכון זה ואם משכנו יותר על חובו נמאל גובה שלא כדין: **טעמא דכתב** ליה הכי. כלומר למה ליה למיכתב ליה והאמר ר' יוחנן משכנו והשיב לו את העבט ומת הלואה שומטו המלוה מעל בניו ולא הו כשאר מטלטלי דיתמי דלא משתעבדי לבעל חוב דכיון דמשכניה קנייה כי דידיה לגוביננא: **אהני**

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ה"ג לה בת"כ. ג"כ בפרשה תלווע במגילת מואב סוף פ"ד: (ב) בא"ד אחראין דאית לכ"ל ואת א' ממקל: (ג) תוס' ד"ה ה"ג בתוספתא דכמוצות פ"ד ח"ט:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה א"ל. אבל כו'. ג"כ ורמ"ה חולק:

איבעי לך לאתויי ברדולא אמר רב פפא אהני תרתי מתניתא קמיינתא משכחת לה בין בחכירותא בין בקבלנותא מכאן ואילך דאיתא בקבלנותא ליתא בחכירותא ודאיתא בחכירותא ליתא בקבלנותא: אם אמר לו חכור לי שדה בית השלחין זה [וכו']: ואמאי לימא ליה שמא בעלמא אמרי לך מי לא תניא **ה"ב** האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך אע"פ שאין בו אלא לתך הגיעו שלא מוכר לו אלא שמא והוא דמתקרי בית כור יכרמא אני מוכר לך אע"פ שאין בו גפנים הגיעו שלא מוכר לו אלא שמא והוא דמתקרי כרמא יפרדס אני מוכר לך אע"פ שאין בו רמונים הגיעו שלא מוכר לו אלא שמא והוא דמתקרי פרדסא אלמא אמר ליה שמא בעלמא אמרי לך הכא נמי נימא ליה שמא בעלמא אמרי לך אמר שמואל לא קשיא הא דאמר ליה מחכיר לחוכר הא דאמר ליה חוכר למחכיר אמר ליה מחכיר לחוכר שמא בעלמא א"ל א"ל חוכר למחכיר קפידא רבינא אמר אידי ואידי דא"ל מחכיר לחוכר מדקאמר זה מכלל ידקאי בגוה עסקינן בית השלחין למה ליה לזימר דקאמר ליה בית השלחין כדקיימא השתא: **מתני'** המקבל שדה מחבירו והובירה שמין אותה כמה ראויה לעשות ונותן לו שכך כותב לו אם אוכיר ולא אעביד אשלם במוטבא: **גמ'** ר"מ היה דורש לשון הדייט דתניא ר"מ אומר אם אוכיר ולא אעביד אשלם במוטבא רבי יהודה היה דורש לשון הדייט דתניא ר' יהודה אומר אדם מביא קרבן עשיר על אשתו וכן כל קרבן וקרבן שהיא חייבת שכן כותב לה אחריות דאית לך עלי מן קדמת דנא ה"ל הזקן היה דורש לשון הדייט דתניא אנשי אלכסנדריא היו מקדשין את נשותיהם ובשעת כניסתן לחופה באין אחרים וחוטפים אותם מהן ובקשו חכמים לעשות בניהם ממזרים אמר להן הלל הזקן הביאו לי כתובת אמכם הביאו לי כתובת אמון ומצא שכתוב בהן לכשתכנסו לחופה הוי לי לאינתו ולא עשו בניהם ממזרים ר"י בן קרחא היה דורש לשון הדייט דתניא ר"י בן קרחא אומר המלוה את חבירו לא ימשכנו יותר מהחובו שכך כותב לו תשלומתא דאית לך עלי כל קבל דימי טעמא דכתב ליה הכי הא אי לא כתב ליה הכי לא קניא והא אמר רבי יוחנן ממשכנו והשיב לו המשכון ומת שומטו מעל גבי בניו אהני

דאפשר לאתויי ברדולא. וא"ת אפילו לא אפשר נמי אמאי מנחין לו דכיון דלא יבש נהרא רבה מו לא הוי מכת מדינה וי"ל דנקט האי טעמא לאשמועינן דאפילו יבשו נמי שאר יאורי שדות אחרים דהשתא הוי מכת מדינה אפילו הכי אינו מנכה לו כיון דאפשר לאתויי בדולא מנהרא רבה דוקא באלה חגב או נשדפה שאין יכול לתקן הקלקול ע"י זום טורח מנכה לו אי נמי יש לומר דודאי בחכירות לא היה צריך לטעם זה אפילו בלא אפשר לאתויי אחי שפיר אזל משום קבלנות אינטיריך שלא יוכל לומר לא אמתסק זה ואפ"ה לא אשלס במיטבא לפי שאינו מחוייב להביא מנהרות אחרים הרחוקים ביותר ועל כן הוצרך לומר דלא יבש נהרא רבה ומאי לאתויי בדולא ולכן מחוייב לעשות בקבלנותו: **הני תרי מתני'** קמיינתא איתנהו בין בחכירותא ב"ו. ואע"ג דכסס שחולקין בתבואה ליתא בחכירות מ"מ עיקר מילתא דהיינו רישא מיירי זין בחכירות זין בקבלנות: **אידי** ואידי דאמר ליה מחכיר לחוכר. לכאורה משמע דצ"ל חוכר למחכיר הוי קפידא בלאו האי טעמא מדלא קאמר אידי ואידי זין אמר ליה חוכר למחכיר זין אמר ליה מחכיר לחוכר [א] אבל אי אפשר לומר כן דהא ממני' דצ"ל חוכר למחכיר איירי דקמני א"ל חכור לי שדה בית השלחין ואפ"ה משום האי טעמא דוקא הוי קפידא ולא דוקא נקט מחכיר לחוכר דה"ה חוכר למחכיר אלא משום דשמואל לא משכח קפידא במחכיר לחוכר נמי הוה קפידא ככה"ג דאיירי ממני':

היה דורש לשון הדייט. לשונות שלא תיקנו חכמים לכתוב אלא הדייטות הורגלו לכותבן הדייט דורש ואפילו לא כתב כאילו נכתב דאי דוקא כשכתב מה היה דורש פשיטא שיש לו לקיים כמו שהתנה דהא לאו אסמכתא היא: **הבי** גרסינן בתוספתא דכמוצות א' אדם מביא קרבן עשיר על אשתו וכן כל קרבנות שהיא חייבת קודם שנתא ופילו קרבן קטוע שאינו בעולה ויורד (ויור ד"ה). ולא אמרינן דאע"פ שנתא לעשיר עמיה היא דמה שקנתה אשהקנה בעלה אלא כל הקרבנות שחייבת מביא עליה (נדרים לה) משכנו והשיב לו המשכון ומת. לזה לאמר שהשיב לו את העבטו, שומטו. מלוה, מעל גבי בניו. ואין נעשה אלא כשאר מטלטלים שלהן דלא משתעבדי לבעל חוב. דכיון דמשכניה קנייה (לקמן קיד:).

מוסף רש"י

בית כור. לפי חשבון סאתים מחל המשכן ב"ב א' אדם מביא קרבן עשיר על אשתו. שאם היה עניה ומחייבה קרבן עני ולא ספקיה להביא קרבן עני עד שיסת לו הרי זה מביא קרבן עשיר על אשתו וכן כלל קרבנות שהיא חייבת קודם לכן ואפילו קרבן קטוע שאינו בעולה ויורד (ויור ד"ה). ולא אמרינן דאע"פ שנתא לעשיר עמיה היא דמה שקנתה אשהקנה בעלה אלא כל הקרבנות שחייבת מביא עליה (נדרים לה) משכנו והשיב לו המשכון ומת. לזה לאמר שהשיב לו את העבטו, שומטו. מלוה, מעל גבי בניו. ואין נעשה אלא כשאר מטלטלים שלהן דלא משתעבדי לבעל חוב. דכיון דמשכניה קנייה (לקמן קיד:).

הבי גרסינן בתוספתא דכמוצות א'

אדם מביא קרבן עשיר על אשתו וכן כל קרבנות שהיא חייבת עלי מן קדמת דנא פ"י כל קרבנות שהיתה חייבת קודם שנתא לו יציא בעצורה שכתב לה אחריות דאית לך עלי מן קדמת דנא אפילו חובות שקדמו לנישואין ודוקא בקרבנות שהן חובה לכפרתה כגון לידה וזיבה וזרעה או להכשירה לאכול בתרומה או לשמות זיין אם היא נזירה והכי איתא בירושלמי בכמוצות דפרק נערה דקמני התם אפילו אכלה חלב או חיללה שבת משמע דוקא כהני שצריכה להביא אבל קרבנות שגדרה ונדבה קודם

אחני

יש נוחלין (ב"ב 77 ק"ט). בלנותה ואכלה לא ישלם ועד כאן לא מביעיא לן בס"פ אהני

אזי כיורש הוי אי כלוקח הוי ואין המלוה מוציא מיד הבעל אי כיורש הוי ומוציא אלא בנכסים שהכניסה לו אבל מנכפי הבעל פשיטא דלא גבי וה"ה לזומת כשהיא תחתיו לזורך מה שאינו משועבד לה דלא משלם ובלא שום ראייה דבר פשוט הוא דאל"כ אם יקניטה תלוה ותשלך לאיצוד ותחייבו ק' מנה בכל יום אבל בנזירות אין לחוש שתדור ותפסקו ונזירות נמי אם היה חייב לשלם היתה מפקדת לו כמה וכמה דאפילו יוכל להפך דחשיב כדברים שזינו לזניה משום הפסק ממונו יש לחוש שמה תדור ותפרע קודם שישמע ואפילו ישמע וימנין דמיטטר דלאמר בנדרים ב' נערה (77 ע"ג). ודלא א' כרז אחא שהורה שהבעל חייב לפרוע חובת אשתו שלוותה קודם שנשאה מכת דר' יהודה דהכא: **לא ימשכנו יותר מחובו**. א' דאף על גב דאין משלם לו הגיעוין אלא בכתב מכל מקום לא ימשכנו יותר מחובו: **טעמא דכתב** ליה הכי והא אמר רבי יוחנן ב"ו. ומימה והא כיון דדריש לשון הדייט אפילו לא כתב נמי דכפרישית לעיל ומאי פריך לרבי יוחנן וי"ל דאם איתא דרבי יוחנן דלאמר שומטו מעל גבי בניו דמכה לשון הדייט קאמר היה לו לפרש: **אחני**